Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, kurs C

Uppföljning kurs C – provversion C4 & C5, 2023

Marie Gustavsson & Sebastian Hedberg

Sfi-provet
Institutionen för ämnesdidaktik

Stockholms universitet

Inledning

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare konstrueras av en grupp vid Institutionen för ämnesdidaktik, Stockholms universitet, hädanefter kallad provgruppen. Syftet med proven är enligt förordning att stödja betygssättningen. De nationella proven kan också bidra till att stärka skolornas kvalitetsarbete genom analyser av provresultaten i relation till uppfyllda betygs- eller bedömningskriterier på skolnivå, huvudmannanivå och på nationell nivå. Det finns inget specificerat datum då de nationella proven ska genomföras eftersom sfi-undervisningen bedrivs under hela året och kurser kan påbörjas och avslutas löpande. De enskilda proven kan således vanligtvis användas under en längre tidsbegränsad period men med ett fast första och ett sista provdatum som anges i sidfoten på varje delprovs förstasida. Utbildningsanordnarna erbjuder i regel prov kontinuerligt under hela året.

I denna rapport behandlas nationella prov C4 och C5 som använts av utbildningsanordnare under 2023, från och med respektive provversions första tillåtna provdatum[1] till och med den 31 december 2023.

Inledningsvis beskrivs hur konstruktionsprocessen ser ut och provets sammansättning, därefter redogörs för hur insamlingen av resultat och lärarenkäter har gått till. Avslutningsvis redovisas och kommenteras resultat från respektive provversion och i samband med detta görs också jämförelser av resultat över tid.

Konstruktionsprocessen för provet

Det praktiska arbetet med att ta fram ett prov sträcker sig över cirka 12 månader och involverar utöver provgruppen och Skolverket även referenslärare och utprövningskolor. All konstruktion utgår från testspecifikationer som preciserar innehåll, format och tidsåtgång. Utveckling av ett prov förutsätter att uppgifter granskas och utvärderas kontinuerligt under framtagningsprocessen av personer med relevant utbildning och erfarenhet och därför är referensgrupper knutna till proven. Referensgrupperna som är knutna till de nationella proven i sfi består till största del av erfarna lärare i kommunal vuxenutbildning runtom i landet, men även aktiva forskare inom ämnet svenska som andraspråk och medarbetare på Nationellt centrum för svenska som andraspråk ingår i grupperna. Referensgruppens uppgift är att i olika skeenden i konstruktionsprocessen granska och utvärdera proven men också att delta i bedömning av elevexempel liksom i processen att fastställa kravgränser för provbetyg.

En viktig del i processen att ta fram nya provversioner är utprövning och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprövningen genomförs för delprov Höra och Läsa i två omgångar. Delprov Skriva och delprov Tala genomförs löpande under provens konstruktionsprocess.

Utprövningsresultaten för de receptiva delproven Höra och Läsa bearbetas statistiskt och analyser från den första utprövningen används tillsammans med kvalitativa

[1] Första tillåtna provdatum var 2023-05-22 för prov C4 och 2023-10-23 för prov C5. De båda provversionerna har en användningstid på skolorna på tre år fr. o. m. första tillåtna provdatum, vilket innebär t. o. m. 2026-05-22 för C4 och 2026-10-23 för C5.

analyser som stöd i arbetet med att välja, utveckla och bearbeta uppgifter. Analyserna från den större utprövningen används för att fastställa den slutgiltiga sammansättningen av uppgifter som ska ingå i provversionen, vilket görs av provgruppen tillsammans med provansvarig från Skolverket. Samtidigt väljs elevtexter från utprövningen av delprov Skriva ut och ett bedömarmöte hålls där lärare tillsammans med provgruppen bedömer ett antal texter. Bedömningarna från bedömarmötet används för att ta fram kravgränser och kommenterade elevlösningar för olika betygsnivåer för delprovet. När samtliga delprov har fastställts och instruktioner för genomförande och övrig information till lärare är färdigskrivna layoutas provet. Därefter genomförs en kravgränssättning av de receptiva delproven och kravgränser fastslås för delproven Läsa och Höra. För delprov Tala finns kommenterade elevlösningar för olika betygsnivåer i bedömningsstödet Samtal på gång.

Provets sammansättning

Provkonstruktionen utgår från kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SKOLFS, 2017:19) av vilken framgår att grunden för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt och för olika syften i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv med en given progression mellan kurserna. Det innebär att på kurs B förväntas eleven kunna hantera ett enkelt språk i vardagliga situationer medan eleven på kurs D förväntas hantera ett mer komplext språk inom fler domäner. Kursplanen utgår från en kommunikativ, funktionell, syn på språk vilket innebär att man utgår från att all språkanvändning sker i ett visst syfte och i en viss social kontext (Ahlgren m.fl. 2016). För att kunna göra relevanta och adekvata språkliga val i förhållande till olika sociala och kommunikativa situationer behöver språkanvändaren ha kunskap om såväl det språkliga systemet som kunskap om hur systemet används. Föresatsen är att provuppgifterna ska vara så autentiska som möjligt, det vill säga att de ska vara utformade så att de liknar uppgifter som var och en kan ställas inför i sitt dagliga liv.

De nationella proven för sfi prövar färdigheterna: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig produktion, uppdelade i fyra delprov. Dessa speglar de fem kunskapsområden som finns beskrivna i kursplanen.

Delprov Tala

I delprov Tala prövas muntlig interaktion och produktion vilket för kurs C avser förmågan att med viss anpassning till syfte och samtalspartner, med ett enkelt och begripligt språk, tala och delta i enkla samtal om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Vidare prövas förmågan att relativt självständigt berätta, beskriva, framföra enkla råd och instruktioner samt framföra och efterfråga åsikter, tankar och information. Uppgifterna behandlar exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter och konsumtion.

Delprov Tala för kurs C består av två uppgifter. En uppgift fokuserar på muntlig produktion och genomförs enskilt med samtalsledaren som stöd och den andra uppgiften fokuserar på muntlig interaktion och genomförs tillsammans med en annan elev som samtalspartner.

Delprov Skriva

Delprov Skriva för kurs C består av en uppgift. I delprovet prövas förmågan att för olika syften och med viss anpassning till syfte och mottagare skriva enkla texter för att kommunicera i vanliga situationer som eleven kan ställas inför i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Vidare prövas förmågan att skriva enkla, sammanhängande och begripliga texter som kan vara berättande, beskrivande och/eller förklarande där erfarenheter, information, intryck och åsikter förmedlas med viss anpassning till syfte och mottagare. De ämnen som eleven förväntas klara av att skriva om ryms inom domänerna vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv och rör exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter och konsumtion.

Delprov Höra

I delprov Höra för kurs C prövas elevens förmåga att förstå tydligt, enkelt tal i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

I delprovet förekommer en variation av enkla, det vill säga korta och tydliga, talade texter om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Delprovet innehåller till största del informella texter men även texter av mer formell karaktär förekommer. Texterna kan till exempel vara uttalanden där några personer berättar om ett intresse eller beskriver en aktivitet/händelse, eller en längre monologisk talad text där någon återger en händelse/ett händelseförlopp. Det kan vidare röra sig om samtal mellan två bekanta eller obekanta personer. Andra talade texter kan exempelvis vara nyheter, allmänna och personliga meddelanden och instruktioner.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta tydligt uttryckt information och visa sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om när, var och hur ofta något sker samt vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i talade texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i olika delar av texten, och till exempel svara på frågor om vad något handlar om, vad någon tycker, vad personerna i ett samtal kommer överens om eller i vilket ärende en person ringer. Dessutom krävs att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och frågornas svarsalternativ.

I proven för kurs C är hörförståelsen samlad i en del, delprov Höra. Antalet deluppgifter som ingår i delprovet är 24 i prov C4 och 25 prov i prov C5.

Delprov Läsa

I delprov Läsa för kurs C prövas elevens förmåga att läsa och förstå enkla texter i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

I delprov Läsa förekommer en variation av enkla, det vill säga korta och tydliga, texter om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Det kan till stor del vara informella texter men även texter av mer formell karaktär som innehåller information och instruktioner, till exempel meddelanden, annonser, tabeller och diagram. Det kan vidare röra sig om berättande

och beskrivande texter, till exempel tidningsartiklar, texter i sociala medier, intervjuer och personliga uttalanden samt mejl och sms.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta enkel och tydligt uttryckt information, både i löpande och icke-löpande text, och visa sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om när, var och hur ofta något sker samt vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i olika delar av texten. Eleven visar då sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad någon vill eller gör, vad någon tycker och varför personen tycker så, vad som händer och varför något händer. Eleven visar även sin förståelse genom att para ihop rubriker eller ord med en mening eller ett textstycke. Därutöver ska eleven kunna lösa uppgifter som kräver förståelse av textuella och innehållsliga samband, exempelvis i uppgifter som går ut på att sammanfoga en fråga och ett svar i en intervju eller att välja rätt ord som innehållsligt passar in i en löpande text. För att lösa uppgifterna i delprovet krävs dessutom att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och svarsalternativ.

I proven för kurs C är läsförståelsen fördelad på två provdelar, Läsa A och Läsa B. Antalet deluppgifter som ingår i delprovet är 38 i prov C4 och 39 i C5.

Utprövning

Som nämnts tidigare är utprövningen av delproven en viktig del i processen med att ta fram nya provversioner och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprövning av delproven som ingår i provversionerna C4 och C5 genomfördes under åren 2022–2023.

Uppgifterna i delprov Tala för samtliga tre provversioner består av återanvända uppgifter och de prövades på cirka 10 elever vardera under respektive provversions utprövningsperioder under 2022 och 2023. Uppgifterna prövades på elever från samtliga tre studievägar.

Utprövningar av delprov Skriva genomfördes under 2022 på 50 elever för prov C4 och under 2023 på 65 elever för C5. För både C4 och C5 prövades delprovet på elever från på samtliga tre studievägar.

För prov C4 gäller att 50 elever deltog i en första utprövning av delprov Höra och delprov Läsa i februari 2022. Efter revidering prövades uppgifterna av ytterligare 198 elever under oktober till november 2022. Delprov Höra och delprov Läsa för prov C5 prövades i en första omgång på 55 elever i april och maj 2023. Ytterligare 283 elever deltog i en andra utprövning av delproven under april och maj. Utprövningarna hade geografisk spridning i landet och eleverna kom huvudsakligen från studieväg 2 och 3 (cirka 80 % för C4 och cirka 85 % för C5). Övriga deltagare kom från studieväg 1. Vid utprövningen av C4 var den största andelen av eleverna som deltog från studieväg 2 och för C5 var gruppen studerande från studieväg 3 störst.

Insamling

För att kunna följa upp elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i svensk skola, för forskning och för utveckling av de nationella proven, samlas provresultat in från genomförda nationella prov. Lärare skickar in provresultat för två insamlingar. Den ena insamlingen gäller rapportering av delprovsresultat och provbetyg för samtliga elever i alla skolor. Insamlingen är en del av Sveriges officiella statistik och görs av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppgifterna lämnas in till SCB från huvudmännen eller direkt från skolenheterna.

Den andra insamlingen görs för att provgruppen ska ha möjlighet att analysera och vidareutveckla proven. Anordnare ombeds därför att skicka in genomförda prov från var femte elev tillsammans med berörda elevers bakgrundsuppgifter direkt till provkonstruktören. I samband med denna insamling ombeds lärare även att fylla i en enkät där de får utvärdera det genomförda provet. I enkäterna får lärarna svara på frågor om innehåll, svårighetsgrad, tid för genomförande, i hur hög grad bedömningsprotokoll och elevexempel har fungerat som stöd vid bedömning och hur lärarna på den aktuella skolan organiserar bedömning och sambedömning.

Insamlingen av resultat och enkäter hos provkonstruktören pågår under en ettårsperiod från och med första provdatum.

Provresultat med kommentarer

Elever som har genomfört de nationella proven för kurs C i relation till utbildningsbakgrund

Kurs C finns på tre olika studievägar och kursen kan alltså vara både nybörjarkurs på studieväg 3 och fortsättningskurs på studieväg 1 och studieväg 2. Utformningen av kurserna för de olika studievägarna kan se olika ut men mål och betygskriterier är desamma. Proven för kurs C ges således till elever från samtliga tre studievägar.

Tabell 1. Andel elever som genomfört de nationella proven C12–C19; C1-C5 på riksnivå 2018–2023 i procent kategoriserat efter skolbakgrund (Skolverket 2018, 2019, 2021, 2022, 2023)

	NP12 2018	**NP13** 2018	**NP14** 2019	**NP15** 2019	**NP16** ht 2021	**NP18** ht 2021	**NP19** ht 2021	**NP1** 2022	**NP2** 2022	**NP3** 2022	**NP4** 2023	**NP5** 2023
0–3 år	3,5	4,5	4,5	4,3	7,5	6,0	8,3	7,4	6,3	7,4	6,6	7,3
4–6 år	5,0	6,0	6,0	5,7	5,6	8,1	8,2	5,8	5,5	4,6	5,1	5,6
7–9 år	13,2	14,9	13,5	13,5	12,0	13,9	12,1	9,6	9,8	9,4	7,1	8,9
10–12 år	25,5	25,5	25,2	26,0	20,5	24,0	19,6	19,8	19,9	18,7	18,7	18,7
13 år +	45,0	42,9	43,8	44,4	38,3	38,0	35,2	44,4	42,7	43,0	47,2	45,5
Okänd	7,7	6,2	7,0	6,1	16,2	10,0	16,7	13,0	15,8	17,3	15,3	13,9
n	6305	3238	5682	3086	1264	1156	1132	9295	6146	1774	2412	1056

n = antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år.

Tabell 1 visar andelen elever som har genomfört de nationella proven från C12 (2018) till C5 (2023), på riksnivå kategoriserat efter skolbakgrund. Tabellen visar även det totala antalet elever som har genomfört respektive provversion under angivet år eller termin. Notera att endast resultat från ett år redovisas för varje provversion samtidigt

som användningstiden för en provversion som regel sträcker sig över flera år. Således redovisas endast ett urval av resultaten på riksnivå för respektive provversion.

Skolverket sammanställer och redovisar resultat för de nationella proven per kalenderår. Då de olika provversionerna har sitt första provdatum vid olika tidpunkter under året, inverkar det på antalet genomförda prov för respektive provversion i tabellen så att de provversioner som ges ut sent på året har ett lägre antal genomförda prov än de som ges ut tidigt. Exempelvis gavs C4 ut i maj 2023 medan C5 gavs ut i oktober samma år, vilket förklarar att antalet genomförda prov för C5 är lägre än för C4.[2]

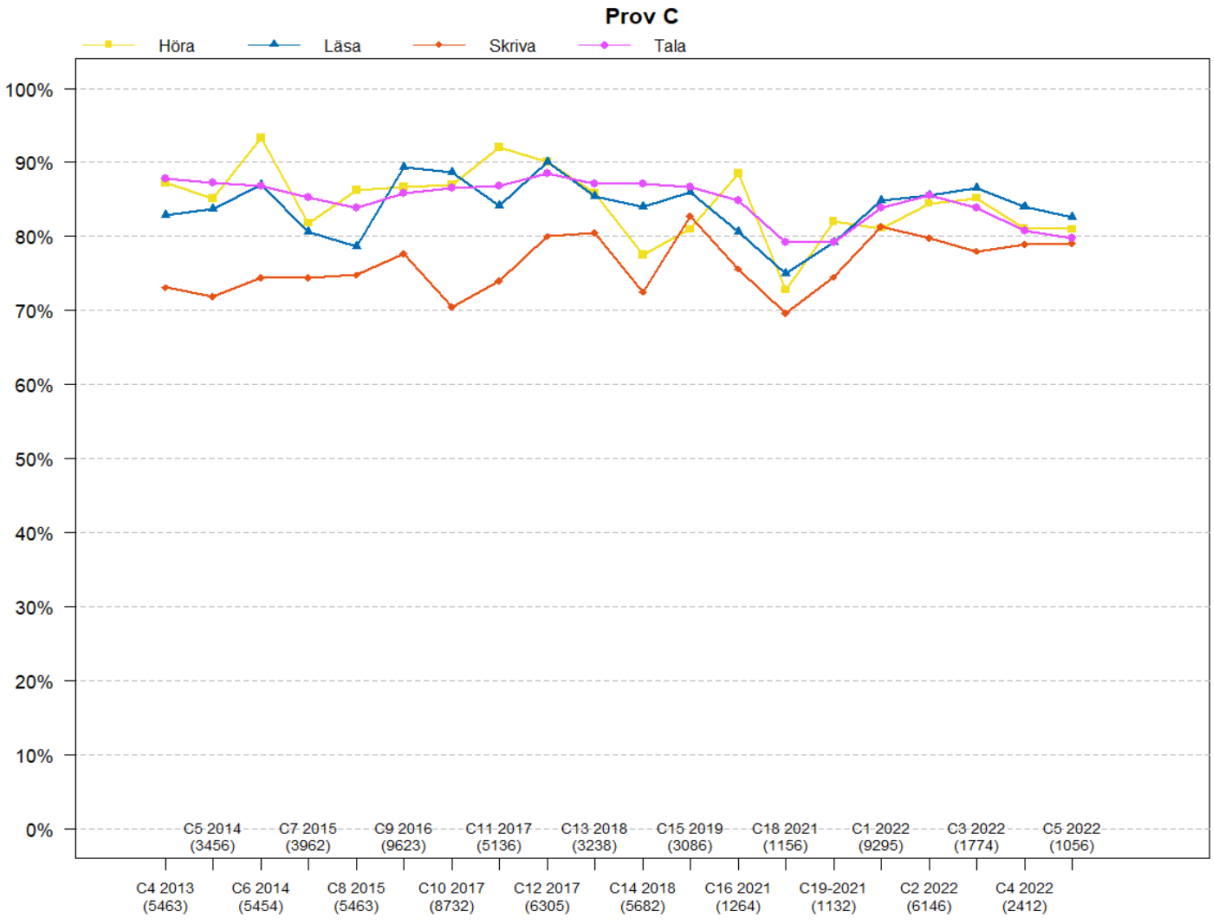
Av tabellen framgår att grupperna med 10–12 års skolbakgrund och 13 års skolbakgrund eller mer har utgjort de största elevgrupperna vid genomförandet av samtliga prov för kurs C och att fördelningen mellan utbildningsgrupper har varit ungefär densamma över tid. Observera att andelen i kategorin *okänd* studiebakgrund ökar från prov C16 och framåt.

[2] Notera att då proven delvis var inställda under 2020 och 2021 för NP 16 och NP 18 finns endast data från höstterminen 2021 för dessa provversioner. Av samma skäl finns endast underlag för provversion 19 från höstterminen 2021. Antalet genomförda prov som redovisas för de versionerna är därför avsevärt lägre än för tidigare provversioner.

Resultat på nationell nivå

I detta avsnitt redovisas delprovsresultat för provversionerna C4 (2013) till C5 (2023), i SCB:s insamling av genomförda prov på nationell nivå.

Diagram 1 – Andel elever som uppnått kraven per delprov, inom parentes antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år

Diagrammet ovan visar andelen elever på riksnivå som uppnår kraven per delprov, provversion och år. På grund av Covid 19-pandemin och de restriktioner som då gällde i samhället utgick prov C17. Provversionerna C16, C18 och C19 fanns på grund av Covid 19-pandemin endast tillgängliga från hösten 2021 och urvalet är därför begränsat och avsevärt mindre än för tidigare provversioner. Även C5 (2023) har genomförts av färre elever än tidigare provversioner. Resultaten för C16, C18, C19 och C5 (2023) bör därför tolkas med försiktighet.

Av diagrammet framgår att delprov Skriva har haft det lägsta resultatet jämfört med de andra delproven, med en variation mellan 70 och cirka 80 procent av eleverna som uppnår kraven för delprovet. Proven som genomfördes under pandemin har ett resultat för delprovet som ligger i den lägre delen av spannet. Därefter ökar andelen elever som uppnår kraven för delprovet i provversionerna C1-C3 (2022) och ligger där runt 80 procent. Resultaten för delprov Skriva för C04 (2023) och C05 (2023) ligger sedan kvar på samma nivå som för delprovet i C1-C3.

Delprov Tala är det delprov som haft det mest stabila resultatet över tid. Sett över tid uppnår mellan cirka 85 och 90 procent av eleverna kraven för delprovet. För provversionerna C18 (2021) och C19 (2021) som genomfördes under Covid 19-pandemin sjunker dock resultatet till lite knappt 80 procent. För provversionerna C1, C2 och C3, som samtliga gavs ut 2022, ökar andelen elever som når kraven för delprovet till runt 85 procent, vilket är i linje med resultaten innan pandemin. För C4 respektive C5 (2023) sjunker sedan andelen elever som uppnår kraven för delprovet något, till ungefär 80 procent för båda provversionerna, vilket är en minskning till ungefär samma nivå som under pandemin.

Delprov Höra har för samtliga år innan Covid 19-pandemin haft ett resultat som legat mellan 80 och 90 procent, undantaget prov C11 (2017) där resultatet steg över 90 procent och i prov C14 (2018) där resultatet sjönk en bit under 80 procent. Prov C18 (2021), som genomfördes under pandemin, har ett lägre resultat än övriga provversioner. Från och med C19 (2021) vänder resultaten uppåt och för provversionerna C1 (2022) –C3 (2022) ligger resultaten sedan åter i linje med resultaten för det stora flertalet prov som genomfördes innan pandemin, strax över 80 procent för prov C1 och runt 85 procent för både C2 och C3. Andelen elever som uppnår kraven för delprovet sjunker sedan något i provversionerna C4 och C5 och ligger där på ungefär 80 procent.

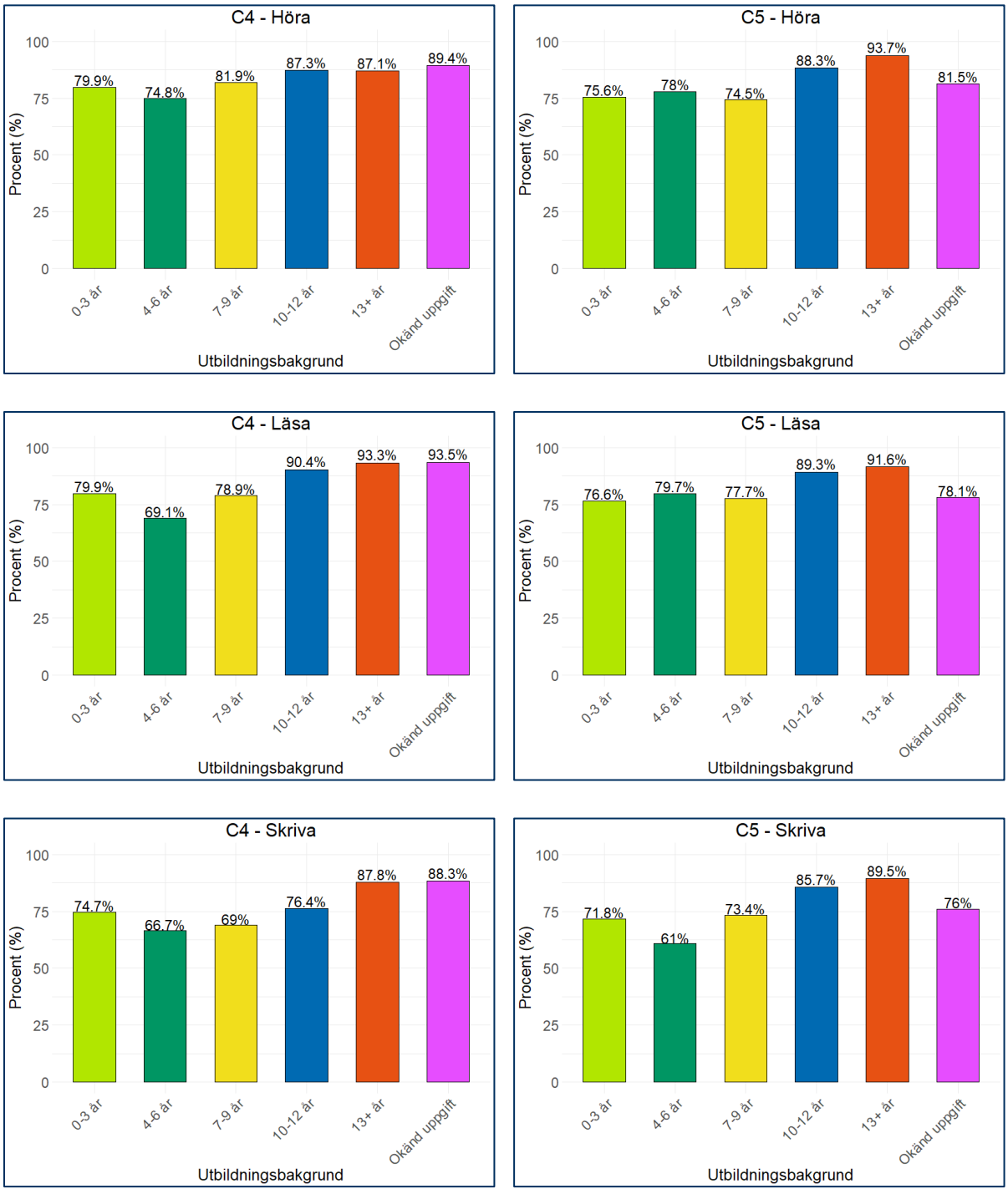
Andelen elever som uppnår kraven för delprov Läsa har varierat något men legat mellan 80 och 90 procent över tid. Under Covid 19-pandemin minskar andelen elever som uppnår kraven för delprovet i provversion C18 (2021) för att sedan öka till cirka 80 procent för C19. Därefter ökar andelen elever som uppnår kraven ytterligare och ligger kring 85 procent för provversionerna C1– C3 (2022), vilket är i linje med de provversioner som gavs ut närmast innan pandemin. Resultaten för delprovet i provversionerna C4 och C5 (2023) avviker inte nämnvärt från provversionerna C1–C3 (2022) men sjunker något till något under 85%.

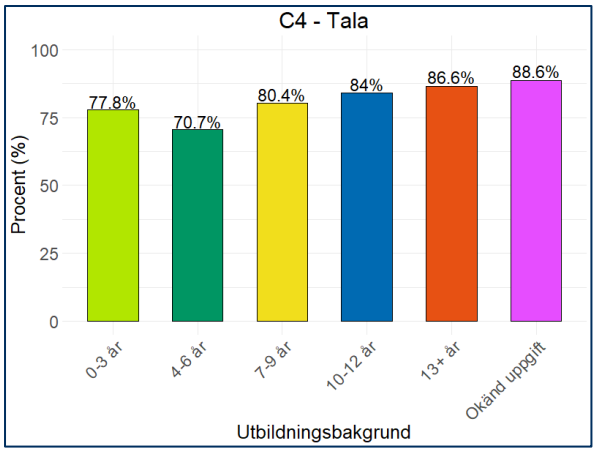
Sammanfattningsvis kan man notera att resultaten för samtliga delprov från provversion C1 (2022) och framåt är relativt stabila över tid med endast mindre förändringar i resultat mellan provversionerna. Delprov Tala för C4 (2023) och C5 (2023) utmärker sig dock, genom att en lägre andel av eleverna uppnår kraven för delprovet jämfört med flertalet tidigare provversioner.

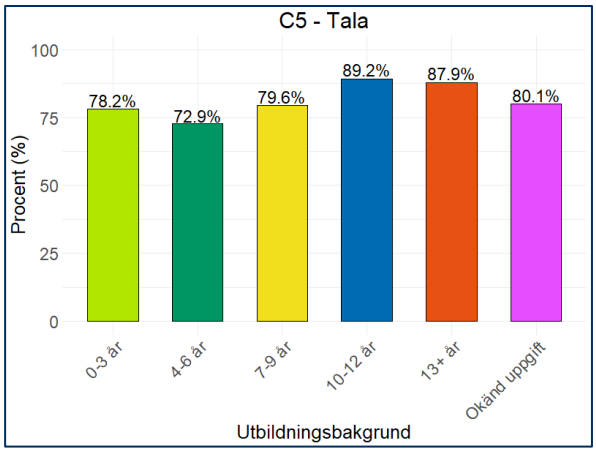
Resultat på nationell nivå utifrån utbildningsbakgrund

I diagrammen nedan redovisas andelen elever per delprov som når kraven för respektive delprov under insamlingsperioden 2023, uppdelat på elevernas utbildningsbakgrund.

Diagram 2–9. Andel som uppnått kraven per delprov på nationell nivå per delprov, kategoriserat efter skolbakgrund

Resultatet som framgår av diagrammen ovan ligger i linje med den bild som tecknats i tidigare uppföljningsrapporter, som har visat ett samband mellan längre utbildningsbakgrund och högre resultat. Elever med tio eller fler års skolbakgrund tenderar att få ett högre resultat än övriga elever. Det gäller framförallt delprov Läsa och delprov Skriva. Detta samband brukar finnas även för delprov Höra, men där brukar skillnaderna vara mindre framträdande. För delprov Tala brukar skillnaderna i resultat mellan utbildningsgrupper vara mycket små.

Resultaten på de olika delproven för elever utifrån utbildningsbakgrund ger en liknande bild för provversionerna C4 och C5 som för tidigare provversioner, men med vissa avvikelser. Skillnaderna i andelen elever som uppnår kraven för respektive delprov är mindre mellan utbildningsgrupperna för prov C4 och C5 jämfört med flertalet tidigare prov. Särskilt resultatet för elevgruppen med 0–3 års utbildningsbakgrund utmärker sig jämfört med hur det oftast sett ut. För prov C4 och C5 uppnår en större andel av eleverna i gruppen med 0–3 års utbildningsbakgrund kraven för delproven än för många tidigare provversioner. Det gäller framförallt för delprov Läsa och delprov Skriva.

Sambandet mellan elevernas utbildningsbakgrund och resultat på de olika delproven liknar de resultat som har uppmärksammats även i andra storskaliga språktest, se exempelvis en nyligen publicerad rapport från ALTE (Carlsen m.fl., 2023). Dock kan man notera att resultaten för gruppen elever med 0–3 års skolbakgrund sticker ut i en internationell jämförelse.

Provgruppens insamling av prov och enkätresultat med kommentarer

Som nämnts ovan samlar provgruppen in ett urval genomförda prov för att kunna utvärdera och utveckla proven. Insamlingen gör det möjligt för provgruppen att följa upp resultat på uppgiftsnivå och på så sätt kunna analysera avvikelser eller trendbrott för proven. Dessutom ombeds lärare att svara på en lärarenkät till varje provversion.

Inskickade prov

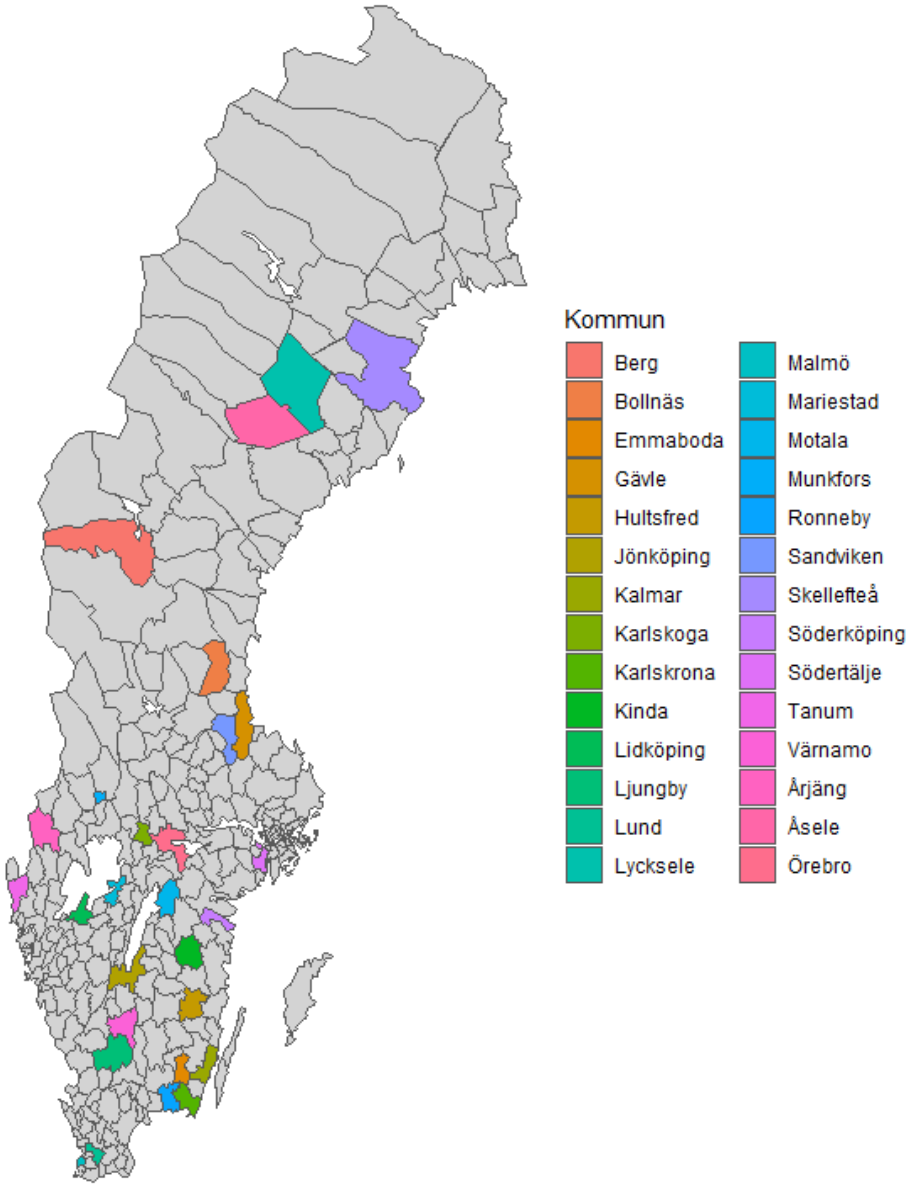
Antalet inskickade prov till konstruktören är 122 för prov C4 och 109 för prov C5. Provgruppen använder det inskickade materialet för fortsatt analys av uppgifter och elevprestationer i det löpande arbetet med utveckling av proven. Då antalet inskickade

prov tenderar att vara lågt i förhållande till antalet genomförda prov under insamlingsperioden, redovisas inte någon analys på uppgiftsnivå i den här rapporten.

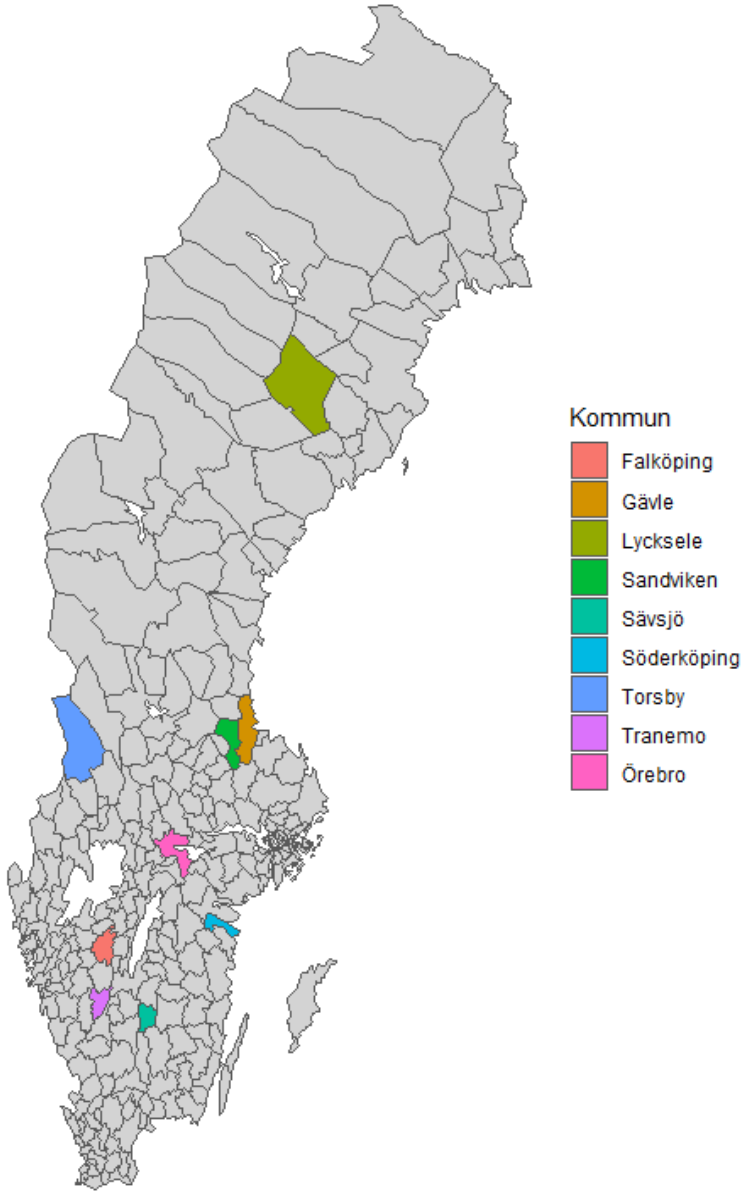
Enkätresultat med kommentarer

Provgruppen vill rikta ett stort tack till de lärare som svarat på enkäten till proven. 46 svar på enkäten har inkommit för prov C4 från 28 olika kommuner och för prov C5 har 32 svar skickats in från 9 kommuner. I figur 1–2 nedan framgår vilka kommuner som skickat in svar på enkäten till konstruktören.

Figur 1. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversionerna C4, 2023.

Figur 2. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversionerna C5, 2023.

I enkäten som hör till proven har lärarna bland annat fått svara på frågor om innehållet i delproven, frågor om i vilken utsträckning man har haft hjälp av bedömningsanvisningar och elevexempel till de produktiva delproven Tala och Skriva, om proven som helhet är ett stöd för betygssättning på kursen, samt frågor om hur väl elevernas resultat på delproven överensstämmer med lärarens bedömning av elevernas övriga prestationer på kursen. Lärarna har även möjlighet att lämna kommentarer på provversionerna när de svarar på enkäten. En del av resultaten presenteras nedan, men

observera att det låga antalet svar och kommentarer i enkäterna gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser och urskilja mer generella tendenser.[3]

Provet som stöd för betygssättning

Lärarna som har svarat på enkäten har haft stöd av provet och delproven vid betygssättningen. I enkäten fick man ta ställning till påståendet ”Provet som helhet är ett stöd för betygsättningen på kursen” och välja bland svaren ”instämmer helt”, ”till stor del”, ”till viss del”, ”inte alls” och ”kan ej svara”. En majoritet av lärarna instämmer helt eller till stor del med påståendet (43,5 respektive 34,8 procent för C4; 34,8 respektive 43,5 procent för C5). Ingen av lärarna anger ”inte alls”.

Elevernas resultat på delproven och övriga prestationer på kursen

I enkäten fick lärarna även ange hur väl man anser att elevernas resultat på delproven överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen för den färdighet som testas i delprovet. Man fick välja bland svaren ”ja, i hög grad”, ”ja, i ganska hög grad”, ”ja, men i ganska låg grad”, ”nej, inte alls” och ”kan ej svara”. Majoriteten av lärarna anger här ”i hög grad” eller ”i ganska hög grad” för samtliga färdigheter. Ingen av lärarna anger ”nej, inte alls”.

Delprov Höra

För delprov Höra C4 anger 46,6 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet ”i hög grad” överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen; 30,4 procent av lärarna anger ”i ganska hög grad”. För delprov Höra C5 anger 37,5 procent av lärarna ”i hög grad” och 31,2 procent anger ”i ganska hög grad”.

Delprov Läsa

För delprov Läsa C4 anger 56,5 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet ”i hög grad” överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen; 26,1 procent av lärarna anger ”i ganska hög grad”. För delprov Läsa C5 anger 46,9 procent av lärarna ”i hög grad” och 25 procent anger ”i ganska hög grad”.

Delprov Skriva

För delprov Skriva C4 anger 54,3 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet ”i hög grad” överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen medan 23,9 procent av lärarna anger ”i ganska hög grad”. För delprov Skriva C5 anger 43,8 procent av lärarna ”i hög grad” och 28,1 procent anger ”i ganska hög grad”.

Delprov Tala

För delprov Tala C4 anger 58,7 procent av lärarna att elevernas resultat på delprovet ”i hög grad” överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen medan 23,9

[3] Resultatet redovisas på enhetsnivå under förutsättning att minst fem svar lämnas. Vid färre än fem svar finns risk att röja enskilda personers identitet. De öppna kommentarerna i enkäterna är frivilliga. De flesta lärare väljer dock att endast kryssa i de fasta svarsalternativen i enkäten.

procent av lärarna anger ”i ganska hög grad”. För delprov Tala C5 anger 46,9 procent av lärarna ”i hög grad” och 25 procent anger ”i ganska hög grad”.

Lärares synpunkter på delprov Höra

Lärarna fick även ange om man anser att innehållet generellt i delprov Höra är ”bra”, ”acceptabelt” eller ”mindre bra”. Det stora flertalet lärare anser att innehållet i delprovet är bra eller acceptabelt i båda provversionerna (69,6 respektive 10,9 procent för C4; 75 respektive 9,4 procent för C5 – observera att omkring 10 procent anger ”kan ej svara” för provversion C5). Att lärarna anser att innehållet är rimligt speglas delvis i lärarnas kommentarer. Samtidigt kommenterar några att delprovet upplevts som svårt. Ett urval kommentarer i enkäten kring delprov Höra följer här:

- Eleverna upplevde provet som mycket lätt, nästan alla blev godkända. (C4)
- Tyckte att hastigheten på första uppgiften var snabb – några elever blev stressade, lite svårt. (C4)
- Det här hörprovet kändes balanserat. Tidigare (nya) prov har haft relativt svåra hörprov men detta kändes ligga i fas med övriga provdelar. (C4)
- Vi har inte själva gjort provet med eleverna men utifrån resultaten ser vi att elever som brukar få höga resultat idag inte lyckades. (C4)
- Ämnena är relevanta och lämpliga eftersom de flesta studerande bör ha erfarenhet av dem, antingen egna eller genom vänner och familj, och därigenom en viktig förförståelse. (C4)
- Rätt antal uppgifter, varierade uppgifter, bra kvalitet. (C5)
- Önskvärt att alternativen läses upp varje gång. Detta för att stötta elever på studieväg 1 som ofta tar längre tid att processa och bearbeta innehållet. (C5)

Lärares synpunkter på delprov Läsa

På frågan om man anser att innehållet generellt i delprov Läsa är ”bra”, ”acceptabelt” eller ”mindre bra” svarar en majoritet av lärarna bra eller acceptabelt, (71,74 respektive 13 procent för C4; 80,6 respektive 12,9 procent för C5). Kommentarerna kring innehåll, uppgifternas relevans och svårighetsgrad Läsa är få men överlag positiva. Samtidigt ges även skilda synpunkter på uppgiftsformaten i delprovet, där någon anser att sammansättningen av uppgiftstyper är bra medan någon annan ifrågasätter lämpligheten i uppgiftsformatet matchning för elever från studieväg 1. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikterna kring delprov Läsa:

- En lämplig blandning av kortare och längre texter och en variation i utformningen. Eleven får tolka ett diagram och para ihop kortare frågor och svar utöver att läsa och besvara frågor på mer traditionellt sätt. (C4)
- Flera uppgifter som testar samma förmåga (matcha) och dessutom två långa texter (uppgift 3 i B och uppgift 2 i A). (C4)
- Det känns som relevanta ämnen! (C4)
- Bra variation på uppgifterna. (C5)
- Lämplighet för studieväg 1 frågar jag mig ang. t.ex. upp.3 i Läsa A. Formen står i vägen för den faktiska läsförståelsen. Det blir för abstrakt och för många glapp hos dessa elever-för många nummer som snarare provar arbetsminnet och att strukturera visuellt snarare än själva lösningen av stoffet. (C5)
- Ganska lätt. (C5)

Lärares synpunkter på delprov Skriva

En klar majoritet av lärarna är positiva till skrivuppgifternas innehåll. I enkäten fick man ange om man anser att skrivuppgifternas innehåll är ”bra”, ”acceptabelt” eller ”mindre bra”. En majoritet av lärarna anser här att skrivuppgifternas innehåll är bra eller acceptabelt (78,3 respektive 13 procent för C4; 75 respektive 19 procent för C5). Många av kommentarerna kring skrivuppgifterna är positiva, men det finns också de som anmärker på uppgifternas svårighetsgrad – bland annat de som menar att uppgifterna är lätta för eleverna att förstå och att de ger utrymme för eleverna att visa vad de kan samtidigt som andra som anmärker på att instruktionerna till uppgiften kan skapa problem för eleverna. Bland synpunkterna kring skrivuppgifterna till C5 anmärker flera på den sista punkten i instruktionen till skrivuppgiften, som man menar inte tillräckligt tydligt är kopplad till det övergripande ämnet för uppgiften. Nedan ges ett urval kommentarer som speglar variationen bland åsikterna kring delprov Skriva (av sekretesskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Lätt att ta till sig uppgiften och anpassa den till sin (C4)
- Ett ämne som ger utrymme för olika infallsvinklar utifrån innehållspunkterna. Upplevs inte alltför styrt. (C4)
- Det är väldigt svårt för elever på stv 1 att anpassa en text till en mottagare när det inte anges någon mottagare!!! Ett återkommande problem! (C4)
- Instruktionerna till skrivuppgiften känns lätta i förhållande till tidigare prov. (C4)
- Formuleringen i sista punkten kan bli svår att förstå. (C4)
- Jag hade önskat att man gjorde uppgiften något mer komplicerad. (C4)
- Saknar något där eleverna får visa sina kunskaper i preteritumform. (C4)
- Lätt att förstå och relatera till. (C5)
- Konkret och aktuell (C5)
- Uppgiften var tråkig och nästan overklig. (C5)
- Ingen skulle mejla till sina vänner för att be om en tjänst. Man skulle ringa bara. Man kan dock mejla sin kollega. (C5)
- Vissa svårigheter för studieväg 1 elever att visa prov på omfångsrikt ordförråd och andra färdigheter då den strikta formen på uppgiften begränsar i viss mån. (C5)
- Tredje punkten i instruktionen känns inte relevant för uppgiften som helhet. (C5)

Lärarna fick också svara på frågor om materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Skriva. Av svaren framgår att man har haft hjälp av materialet. Lärarna fick bland annat ta ställning till om man haft ”god”, ”viss” eller ”ingen” hjälp av elevlösningarna med tillhörande bedömningskommentarer och en majoritet anger att man har haft god eller viss hjälp av dessa (51,1 respektive 37,8 procent för C4; 59,4 respektive 25 procent för C5). Man fick även ta ställning till om man anser att bedömningarna av elevlösningarna var ”för stränga”, ”rimliga” eller ”för milda”. De flesta anser att bedömningarna är rimliga (56,5 procent för C4 och 56,2 procent för C5). Samtidigt anser fler att bedömningarna är för milda, än de som anser att bedömningarna är för stränga (för C4 anger 28,3 procent ”för milda” och för C5 anger 34,4 procent det samma). Kommentarerna från lärarna är få, men flera av kommentarerna som rör bedömningarna i lärarmaterialet för fram att man anser att elevtexterna i lärarmaterialet till provet är för milt bedömda. Några lärare önskar en större variation av elevtexter bland elevexemplen och efterfrågar texter där eleven inte skriver om allt som krävs i uppgiften. Nedan ges ett urval av lärarnas kommentarer:

- Det är till stor hjälp att läsa bedömningarna. Man kan jämföra elevtexterna med exemplen, vilket gör att man känner sig säkrare i sin bedömning. (C4)
- Gärna större variation i exempeltexterna. Saknar vägledning angående om en elev t.ex inte har svarat på alla punkter men ändå uppfyller alla krav. (C4)
- Det är bättre nu. (C4)
- Rimliga, kanske till och med åt det "för milda" hållet. (C4)
- Vi är förvånade att man sänkt kraven vad gäller ordföljden. Rak ordföljd i hela texten godkänns här. (C5)
- Jag skulle vilja ha fler lösningar där eleven missar på innehållet, men klarar språket. (C5)
- Vi tyckte det var hårt att om en elev hade ett i övrigt bra språk och innehåll kunde det bli underkänt för att eleven hade missat en punkt i instruktionen. Det var så vi tolkade bedömningsanvisningarna. (C5)

Lärares synpunkter på delprov Tala

På frågan i enkäten om man anser att uppgifterna i delprov Tala är ”bra”, ”acceptabla” eller ”mindre bra” svarar en majoritet av lärarna att de är bra eller acceptabla (63 respektive 19,6 procent för C4 och 65,6 respektive 25 procent för C5). Förutom kommentarer om att innehåll och uppgifter är bra, finns kommentarer om att vissa uppgifter är svåra och kommentarer om att några ämnen i delprov Tala C4 kan vara känsliga för vissa elever att prata om. Ytterligare några kommentarer rör uppgifternas utformning, där någon efterlyser tankekartor medan någon annan efterfrågar samma uppgiftsformat som för paruppgifterna i delprov Tala kurs D. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikter kring delprov Tala:

- Elevnära och bättre än tidigare (C4)
- Fin variation i ämnena ger goda möjligheter att hitta något som passar alla. (C4)
- Uppgifterna var i vissa fall extremt breda, och krävde mycket påhittighet och fantasi hos eleven. Svårt att ställa sådana krav på alla elever. (C4) Uppgifter som är kopplade till elevernas levnadshistoria kan ibland vara känsliga för eleverna, speciellt när det handlar om barndomen. (C4)
- Personligen föredrar jag tankekartor med stödfrågor av typ när-var-med vem-varför för att hjälpa eleverna framåt i samtalen. På så vis klarar de det bra själva utan lärarens inblandning i t.ex. par-samtalen. (C4)
- Det känns som att det är svårt att hitta nya ämnen att prata om (C5)
- Bra följdfrågor. (C5)
- Det skulle vara bra med ett mer generellt ämne med underfrågor, ungefär som D-provets taluppgifter utformas. (C5)

Vad gäller det betygsstödjande bedömningsstödet Samtal på gång som ger stöd till bedömning av delprov Tala, har en majoritet av lärarna svarat att man har haft ”god” eller ”viss hjälp” av materialet (50 respektive 15,2 procent för C4 och 50 respektive 25 procent för C5 – observera att 28,3 respektive 21,9 procent anger ”kan ej svara” för C4 respektive C5). Kommentarerna från lärarna här är få, men flera lärare kommenterar att man inte haft tillgång till materialet. Nedan följer ett urval som speglar kommentarerna kring Samtal på gång och övrigt material som hör till bedömning av delprov Tala i provet:

- Vet ej var jag hittar det. (C4)

- Hade inte tillgång till kommentarerna. (C4)
- Viktigt att titta på tillsammans i arbetslaget för att vi ska bli mer lika i vår bedömning. (C4)
- Vi har inte arbetat klart med det materialet än vi är inte fullt insatta i det än. (C5)

Allmänna kommentarer och elevernas reaktioner på provet

I enkäten har lärarna möjlighet att lämna kommentarer om hur eleverna reagerar på provversionen samt lämna övriga kommentarer på provet. Av kommentarerna framgår att både elever och lärare överlag är positiva. Samtidigt framförs här även olika uppfattningar om svårighetsgrad, bland annat att provet är lätt för elever på studieväg tre eller att proven är svåra för elever på studieväg 1. Någon lärare lyfter frågan om att ha olika prov för olika studievägar. Ytterligare någon påtalar att delar av provversion C5 kan ha läckt ut, att döma av en elevgrupps resultat på provet. Bland kommentarerna finns också någon som påtalar att det kan vara svårt för lärare att förklara provets relation till kursbetyget för eleverna. Nedan följer ett urval som speglar variationen bland kommentarerna i enkäten:

Så reagerar eleverna på proven

- Våra studieväg 1 elever har mycket svårt för nationella proven. (C4)
- På studieväg 3 upplevs provet som lätt. (C4)
- Vissa elever tyckte att höra och skriva var lite svårt. (C4)
- Provet i sin helhet upplevdes som inte så svårt. (C4)
- Eleverna tyckte att höra och läsa var väldigt lätta. (C4)
- Flera elever sade att de tyckte provet var svårt men det verkade inte ha något tydligt samband med deras resultat. Också elever med nästan alla rätt på Läsa tyckte att det var svårt. Någon enstaka elev tyckte att allt var lätt. (C4)
- Jag tror att eleverna går mer på sin känsla, sin upplevelse av situationen, än på en verklig analys av svårighetsgrad. Något annat kan man kanske inte heller vänta sig. (C4)
- En del ansåg att provet var lätt men de flesta tyckte att det var lagom eller lite svårt. (C5)
- Många tyckte att Läsa A var svår. (C5)
- Läsa tog väldigt kort tid, 15 - 40 minuter per del. (C5)
- Vi har haft väldigt få frågor från eleverna vilket visar att de förstått uppgifter och instruktioner. (C5)
- Alla var nöjda. (C5)

Lärares allmänna kommentarer

- Jag ser många nackdelar men inga fördelar med att man kan får godkänt betyg på provet utan att klara alla delprov. Största nackdelen är att det är mycket svårt att förklara provbetygets relation till kursbetyget, för eleverna. (C4)
- Omväxlande, roligt, skrivuppgiften utmanar eleven på ett kreativt sätt. (C4)
- Tydliga och bra exempel vid rättning av Skriva. (C4)
- Det kändes som att det här provet hade bra balans mellan provdelarna och skrivprovets relativt lätta instruktion gjorde att man kunde fokusera på elevens skrivna svenska istället för om hen har förstått instruktionerna eller ej. (C4)
- Studieväg 2 mer nervösa än studieväg 3 och man skulle kanske anpassa NP utifrån studievägar. (C4)
- Överensstämmer med språkkurskunskapsnivån C. (C5)

- Bra prov med relevant innehåll och inga förvirrande frågor. (C5)
- På något vis har delar av provet läckt ut. Några elevers resultat på Läsa A+B var väldigt olikt vad de fått på övriga delar. De skrev nästan fullt på dessa delar vilket känns osannolikt att de skulle ha lyckats med. (C5)

Avslutning

I föregående uppföljningsrapport behandlades provversionerna C1, C2 och C3, som alla gavs ut under 2022. Resultaten på nationell nivå visade där att andelen elever som nådde upp till kraven för delproven ökat och återhämtat sig efter vikande resultat på de närmast föregående provversionerna, som gavs ut och genomfördes under Covid 19-pandemin. I denna rapport behandlas provversionerna C4 och C5, som gavs ut 2023. Rapporten visar att andelen elever som uppnår kraven för delproven i C4 och C5 till stor del ligger i linje med resultaten för prov C1–C3. Resultaten för delprov Tala för C4 och C5 utmärker sig dock, genom att en något lägre andel av eleverna uppnår kraven för delprovet jämfört med flertalet tidigare provversioner. Detta är särskilt intressant då delprov Tala i C4 och C5 till stor del består av återanvända uppgifter

En stark trend som har gått att skönja i resultaten från de nationella proven över tid är ett samband mellan lång utbildningsbakgrund och höga resultat på delproven. Samma bild framträder för provversionerna C4 och C5, som gavs ut 2023, men med mindre skillnader i resultat på delproven mellan elevgrupper med olika utbildningsbakgrund. Mest framträdande är att en större andel av elevgruppen med 0–3 års utbildningsbakgrund uppnår kraven för delproven än för många tidigare provversioner.

Av de inskickade svaren i lärarenkäten framgår att lärarna har haft stöd av proven vid bedömning och betygssättning samt att elevernas resultat oftast ligger i linje med hur de har presterat tidigare på kursen, men med vissa variationer för delproven och provversionerna. En majoritet av de lärare som svarat uppskattar innehållet i delproven och lärarna anser även att svårighetsnivån i stort är lagom. Precis som i tidigare uppföljningsrapporter lyfter lärarna fram både positiva och negativa aspekter av provet i sina kommentarer, exempelvis kommenterar vissa lärare att enskilda delprov eller uppgifter är svåra medan andra lärare kommenterar att samma delprov och uppgifter har varit lätta. Dessutom kommenterar några lärare att proven är olika svåra för elever beroende på elevens studiebakgrund – att elever med kortare utbildningsbakgrund har större svårigheter att klara vissa uppgifter och att få ett godkänt resultat på delproven.

Bland de kommentarer från lärarna som utmärker sig är de som rör delprov Skriva och då särskilt bedömningarna av elevexemplen som ska fungera som stöd vid bedömning av elevernas prestation på delprovet. Lite drygt hälften av lärarna som har besvarat enkäten anser att bedömningarna i lärarmaterialet är rimliga, men flera av kommentarerna i enkäten handlar om att man anser att bedömningarna är för milda i både C4 och C5. Här kan man dock notera att det i resultaten för delprovet över tid inte går att se någon tendens till att en större andel elever än tidigare har uppnått kraven för delprovet i provversion C4 och C5.

Bland kommentarerna från lärarna finns också någon som lyfter en misstanke om att innehållet i provversion C5 spridits bland elever.

I föregående uppföljningsrapport lyftes att flera lärare kommenterat att man haft svårigheter att få tillgång till det betygsstödjande bedömningsmaterialet Samtal på gång, som hör till proven och som gavs ut under hösten 2022. Även i denna rapport framkommer att en del lärare inte haft tillgång till materialet.

I den här uppföljningsrapporten görs ingen analys på uppgiftsnivå, men provgruppen kommer att gå vidare med en fördjupad analys av insamlade resultat i arbetet med att utveckla proven och säkerställa provens kvalitet.

Provgruppen vill rikta ett tack till de lärare som svarat på enkäten. Antalet inskickade prov och lärarenkäter till provgruppen är dock fortsatt relativt lågt för flera av provversionerna. Detta inverkar negativt på provgruppens möjlighet att följa upp och analysera resultat på uppgiftsnivå, vilket är av stor vikt för att kunna säkra kvaliteten hos provet och följa upp avvikelser i resultat på nationell nivå. Det gör det också svårt för provgruppen att på ett systematiskt sätt följa upp lärares åsikter om och uppfattningar av provet. Provgruppen vill därför skicka med en vädjan till alla skolor om att skicka in prov och att svara på lärarenkäter.

Referenser

Ahlgren, K., Lindberg, I., Olofsson, M., Rydell, M. (2016). Teoretisk modell för bedömning av vuxnas andraspråksutveckling med fokus på kommunikation i vardags-, samhälls- och arbetsliv. På internet: https://www.su.se/polopoly_fs/1.662710.1688120480!/menu/standard/file/Teoretisk%20modell%20för%20bedömning%20SFI%202016.pdf

Carlsen H.C., Rocca L., Machetti, S. 2023. Uneven language profiles & differentiated language requirements - recommendations for test developers, policy makers and employers. ALTE LAMI report. På internet: https://www.alte.org/resources/Documents/Carlsen_Rocca_Machetti_2023_ALTE%20LAMI%20Uneven%20profiles%20report.pdf

Skolverket (2020a). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin. Insamling 2020- 04-16*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2020b). *Lägesbild av situationen i gymnasieskolan med anledning av covid-19-pandemin. Insamling 21–25 september.* Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021c). *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet. Delredovisning 3*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021b) *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, Delredovisning 4 – Tema komvux.* Diarienummer: 2020:1056. Skolverket. Stockholm.